

Valtuustoaloite / Kotiopetustilanteiden tukeminen

Kaupunginvaltuusto 21.06.2021 § 63

Valtuutettu Hannamari Auvinen teki seuraavan valtuustoaloitteen:

Suomessa oppivelvollisuus alkaa tavallisesti sinä vuonna, kun lapsi täyttää 7-vuotta, mutta se voi alkaa myös vuotta aiemmin tai myöhemmin. Suomessa lasten on osallistuttava myös esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteita vastaavaan toimintaan oppivelvollisuutta edeltävänä vuotena. Oppivelvollisuus päättyy, kun peruskoulun oppimäärä on suoritettu tai kun kymmenen vuotta oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut, joka useimmilla on vanhan oppivelvollisuuslain mukaan sinä vuonna, kun nuori täyttää 17 vuotta. Oppivelvollisuutta on vastikään pidennetty ja lakimuutos astuu voimaan 1.8.2021, joka tarkoittaa, että oppivelvollisuus päättyy, kun lapsi täyttää 18-vuotta. Laajennettu oppivelvollisuus jatkuu siten vielä toiselle asteelle, joko lukio- tai ammatillisina opintoina taikka oppisopimuskoulutuksen piirissä maksuttomana.

Peruskoulussa opetusta ohjaa valtakunnalliset, lukuvuosiskohtaiset opetussuunnitelmat sekä kuntien omat opetussuunnitelmat, joissa on huomioitu kuntien omat painotukset sekä erityispiirteet. Lukio-opiskelua ohjaa lukion opetussuunnitelma ja ammatillisissa kouluissa opetusta ohjaa alakohdaiset opetussuunnitelmat. Oppivelvollisuuden täyttäminen ei kuitenkaan edellytä sen suorittamista kunnallisessa tai yksityisessä koululaitoksessa, vaan huoltajilla on mahdollisuus päättää, miten lapsi suorittaa oppivelvollisuuden: julkisessa tai yksityisessä koulussa, vai perheen itse järjestämässä kotiopetuksessa, joko perheen palkkaaman kotiopettajan turvin, virtuaalikoulussa internetissä tai huoltajien toimiessa itse kotiopettajina. Huoltajien tehtävänä on huolehtia peruskoulun oppisisältöjen opettamisesta valitsemallaan tavalla sekä valtakunnallisen opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamisesta, joka osoitetaan näytöin.

Lapsilla on erilaiset kyvyt oppia ja omaksua asioita. Myös perheiden elämäntilanteet vaihtelevat. Perhe saattaa olla jossain elämänsä vaiheessa ulkomailla esimerkiksi lähetystyössä tai vanhempi voi saada työkomennon ulkomaille, mikä voi tarkoittaa sitä, että muu perhe muuttaa mukana. Näissä tilanteissa on erittäin tavallista, että huoltajat palkkaavat lapselleen kotiopettajan tai toinen huoltaja opettaa lasta itse kotiopetuksen omaisissa olosuhteissa. Lapsella tai nuorella voi olla myös erityispiirteitä, jonka vuoksi hän ei syystä tai toisesta pärjää koulumaisessa oppimisympäristössä. Huoltaja voi myös kokea, että kotiopetus on vain yksikertaisesti paras tapa lapselle oppia peruskoulun oppimäärä ja elämän perustaidot sekä antaa laajemmat mahdollisuudet opiskelun toteuttamiseen ja luonnossa liikkumiseen. Perheellä voi olla myös elämänkatsomus, jonka mukaan vanhemmat haluavat varmistua siitä, mitä oppisisältöjä lapselle opetetaan etenkin, kun nykyään valtakunnallisiin sekä koulujen omiin opetussuunnitelmiin ja käytössä oleviin oppikirjoihin on sisällytetty erilaisia ideologioita ja samalla on luovuttu perinteisestä ihmiskäsityksestä, parisuhdemallista sekä naisen ja miehen biologian perusteista, joka voi

herättää hämmennystä ja ristiriitoja perheessä. On tilanteita, joissa myös muita perheen lapsia saattaa olla kotiopetuksen piirissä ja kotiopetus on perheelle elämäntapa ja luonnollinen valinta oppivelvollisuuden suorittamiseen.

Perheillä tulee olla jatkossakin mahdollisuus valita, millä tapaa lapsi suorittaa oppivelvollisuutensa. Peruskoulun vuosikustannus lapsesta kunnalle on n. 8000-9000e. Kunnat saavat jokaisesta oppilaasta valtionavustusta n. 6000e/vuosi, mikäli lapsi on ollut koulun kirjoilla vuosittaisena laskentapäivänä 20.9. Valtionavustus kattaa lapsen koulunkäynnistä aiheutuvia kuluja, kuten oppikirjat, oppimateriaalit, kouluruokailu, muut sivukulut sekä oppilashuolto. Julkisen koululaitoksen alaisuudessa opiskelevalla koululaisella koulukirjat ovat ilmaisia. Näin ei kuitenkaan ole kotiopetuksessa olevan lapsen ja nuoren kohdalla. Kotiopetuksessa olevia lapsia Karkkilassa on vuosittain muutamia.

Kotiopetuksessa olevaa lasta, nuorta tai perhettä ei tueta Karkkilassa mitenkään. Ainoastaan opiskelun etenemisen seuranta näytötkokein valvotaan. Kun perhe haluaa siirtää lapsensa kotiopetuksen piiriin, he tekevät kirjallisen ilmoituksen kunnan sivistystoimesta vastaavalle johtavalle viranhaltijalle. Sen jälkeen lapselle nimetään kunnasta valvova opettaja, joka seuraa lapsen oppimista ja opetussuunnitelman sisältöjen ja tavoitteiden toteutumista muutaman kerran vuodessa yhteistyössä huoltajan kanssa. Yhteistyö koulun ja perheen välillä vaihtelee voimakkaasti eri kunnissa ja riippuu usein huoltajien aktiivisuudesta, sillä kotiopetuksesta vastaavalle opettajalle ei makseta ylimääräisestä työstä palkanlisää.

Kotiopetuksessa oleva perhe joutuu hankkimaan ja kustantamaan kaikki oppikirjat itse. Koulu ei ole velvollinen edes lainaamaan oppikirjoja, vaikka koulu voi näin halutessaan toimia. Perhe joutuu hankkimaan itse myös kaikki opetuksessa käytettävät oppimateriaalit, kuten kuvaamataiteen ja tekstiilityön oheismateriaalit sekä maksaa itse lapsen opetukseen liittyvät opintokäynnit, kuten käynnit museoissa ja näyttelyissä. Perhe ei myöskään saa minkäänlaista avustusta kotiruokailuun. Kotiopetuksessa oleva lapsi ei ole oikeutettu koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, taikka kuraattorin ja psykologin palveluihin, eikä muihinkaan oppilas- ja opiskeluhuollon palveluihin. Näin ollen lapsen terveydentila ei välttämättä ole minkään terveydenhuollon toimijan seurannassa vuosikausiin, mikäli kotiopetus jatkuu pidempään. Myös perusrokotusohjelman mukaiset rokotukset saattavat jäädä antamatta, jollei huoltajat seuraa rokotusohjelman aikatauluja. Usein kotiopetuksessa olevilla lapsilla saattaa olla myös oppimisen haasteita, etenkin jos kyseessä on erityisoppilastatuksella kotiopetukseen siirtynyt lapsi.

Kotiopetuksesta on valtakunnallisesti paljon myönteisiä kokemuksia, mutta joissakin tapauksissa lapsen kannalta voisi olla parempi opiskella koulussa struktuurin ja sosiaalisten kontaktien vuoksi. Lapsen ja nuoren elämän sekä tulevaisuuden kannalta olisi tärkeää, että lapsi ei syrjäydy kotiopetuksen aikana, vaan saisi riittävän tuen oppilas- ja opiskelijahuollon kautta huolimatta hänen yksilöllisistä erityispiirteistään ja perheen kyvystä huolehtia lapsensa asioista.

Karkkilan Kristillisdemokraatit esittävät, että Karkkilan kaupunki järjestää jatkossa kotiopetuksessa oleville lapsille ja nuorille koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitaja- ja lääkäripalvelut sekä kuraattori-, psykologi-, erityisopetus ja opinto-ohjaajan palvelut. Lapselle tulee järjestää mahdollisuus osallistua lukuvuosikohtaisiin terveystarkastuksiin. Myös 9lk suorittava, kotikoulua käyvä oppilas tulee kutsua yläkoulun opinto-ohjaukseen lukuvuoden päättyessä ja informoida häntä sekä hänen perhettään yhteishausta ja avustaa yhteishaussa opiskelupaikan saamiseksi.

Näillä toimilla Karkkilan kaupunki edistää kotiopetuksessa olevien lasten ja nuorten tervettä kasvua ja kehitystä sekä ennaltaehkäisee terveyshaasteiden ja oppimisen sekä sosiaalisten ongelmien kasaantumista ja yhteiskunnasta syrjäytymistä. Kotiopettajan tulee olla myös säännöllisesti yhteydessä kotioppijaan ja perheeseen sekä varmistua oppimisen edistymisestä sekä maksaa opettajalle kohtuullinen korvaus lisätyöstä oman työn ohessa.

Esitämme myös, että kotioppilaille tulee, joko tarjota koulukirjat lainaksi koululta tai sitten avustaa perhettä taloudellisesti koulukirjojen ja oppimateriaalien hankinnassa sekä tukea opintokäyntien kulukorvauksia kuitteja vastaan kohtuullisella summalla. Kunta voisi myös harkita kohtuullisen ateriatuen maksamista perheelle kouluruoan kustannuksia vastaavasti, sillä valtio maksaa kunnalle valtionavustuksen myös kotiopetuksessa olevasta lapsesta ja kunnan tosiasialliset kulut lapsesta jäävät kunnalle vähäisiksi, paitsi mikäli lapsi myöhemmin syrjäytyy ja tarvitsee esimerkiksi lastensuojelua ja sosiaalitoimen palveluita.

Suomessa oli v. 2018 Me-Säätiön mukaan noin 68 000 15-29-vuotiaasta syrjäytynyttä nuorta. Vuonna 2019 syrjäytyneitä nuoria oli 60 100. Yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle n. 1 miljoona euroa. Suomen Terveystieteiden tutkimuskeskuksen laskelman mukaan kouluterveydenhuollon kustannukset yhdelle lapselle lukuvuoden ajaksi maksaa kunnalle 135e/lapsi ja on suora panostus lasten ja nuorten terveyteen ja hyvinvointiin.

Päätös: Kaupunginvaltuusto päätti lähettää aloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Täytäntöönpano: kaupunginhallitus